

บทที่ 4

อำนาจฟ้องเรียกค่าทดแทนและอายุความ

เกี่ยวกับอำนาจฟ้อง เรียกค่าทดแทนและอายุความในเรื่อง เกี่ยวกับการหมั้นมี บัญญัติอยู่ในมาตรา 1447 ความว่า "ค่าทดแทนอันจะพึงชดใช้แก่กันตามหมั้นนี้ให้ศาลวินิจฉัย ตามควรแก่พฤติการณ์"

สิทธิเรียกค่าทดแทนตามมาตรา 1440(1) หรือ (3) มาตรา 1444 มาตรา 1445 หรือมาตรา 1446 นั้นไม่อาจโอนกันได้และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับการสภาพกันไว้เป็นหนังสือ หรือผู้เสียหายได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามความในหมั้นนี้ให้มีอายุความหกเดือน" จากความ ที่บัญญัติในมาตรา 1447 นี้ พอจะเห็นหลักเกณฑ์ได้ว่า

1. ตามมาตรา 1447 วรรคแรกที่ว่า "ค่าทดแทนอันจะพึงชดใช้แก่กันตามความ ในหมั้นนี้ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์" แสดงว่าการ เรียกค่าทดแทนในหมั้นกว่าด้วยการ หมั้นไม่ว่าจะเป็นค่าทดแทนในการผิดสัญญาหมั้นในมาตรา 1440, ค่าทดแทนซึ่งกฎหมายให้สิทธิแก่ คู่หมั้นผู้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นเรียกเอาได้ตามมาตรา 1444 หรือค่าทดแทนที่ชายคู่หมั้นมีสิทธิ เรียกจากชายอื่นในมาตรา 1445 และมาตรา 1446 นั้น ศาลจะวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์คือ สภาพฐานะความเสียหายในแต่ละกรณีเป็นเรื่อง ๆ ไป

2. การ เรียกค่าทดแทนในหมั้นกว่าด้วยการหมั้นจะเห็นได้ว่าความเสียหายที่เกิด ขึ้นอันทำให้มีสิทธิเรียกค่าทดแทนนั้น บางกรณีจะเป็นความเสียหายโดยเฉพาะตัวคู่หมั้นชายหรือคู่หมั้น หญิงเท่านั้น ดังนั้นสิทธิเรียกค่าทดแทนในบางกรณีที่ระบุในมาตรา 1447 วรรคสอง ซึ่งมีลักษณะ กิ่งกล่าวข้างต้น กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นสิทธิเฉพาะตัวของชายหรือหญิงคู่หมั้นเท่านั้น ทั้งนี้บัญญัติ ในมาตรา 1447 วรรคสองว่า "สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามตรา 1440(1) หรือ (3) มาตรา 1444 มาตรา 1445 หรือมาตรา 1446 นั้นไม่อาจโอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับการสภาพกันไว้เป็นหนังสือ หรือผู้เสียหายได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว"

กึ่งนั้นสิทธิเรียกค่าทดแทนความในหมวกนี้ซึ่งเป็นสิทธิเฉพาะตัวจึงได้แก่

2.1 สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนความมาตรา 1440(1) คือ "สิทธิเรียกค่าทดแทนความเสียหายคอกายหรือชื่อ เสียงแห่งชายหรือหญิง

เมื่อชายหรือหญิงคนหนึ่งไม่ยอมสมรสอันเป็นการผิดสัญญาหมั้น ความเสียหายคอกายหรือชื่อ เสียงย่อมเกิดขึ้นแก่ตัวหญิงหรือชายคนหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น จึงสมควรที่จะเป็นสิทธิเฉพาะตัวชายหรือหญิงคนหนึ่งอีกเช่นกันในการที่จะว่ากล่าวเอาความกันในส่วนนี้ หากหญิงหรือชายคนหนึ่งได้รับความเสียหายไม่คิดใจที่จะเรียกค่าทดแทนจากอีกฝ่ายหนึ่งหรือไต่คดีไปโดยมิได้ฟ้องร้องเรียกค่าทดแทนจากกัน กึ่งนี้ผู้นั้นจะนำไปฟ้องร้องเรียกค่าทดแทนไม่ได้ และคนหนึ่งเองก็ไม่มีอำนาจโอนสิทธิเรียกร้องนี้ให้ผู้อื่นด้วย

2.2 สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนความมาตรา 1440(3) คือสิทธิเรียกค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คนหนึ่งได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปด้วยความคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส ความเสียหายในมาตรา 1440(3) นี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเฉพาะตัวชายหรือหญิงคนหนึ่งเท่านั้น เช่นกัน เพราะการจัดการก็เป็นการจัดการโดยเฉพาะที่คนหนึ่งได้จัดการ เกี่ยวแก่ทรัพย์สินทางทำมาหาได้หรืออาชีพของตนเท่านั้น จึงไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนความเสียหายในส่วนนี้จึงเป็นสิทธิเฉพาะตัวคนหนึ่งเท่านั้น เช่นเดียวกับในข้อ 2.1

2.3 สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนความมาตรา 1444 คือค่าทดแทนที่คนหนึ่งฝ่ายที่ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นมีสิทธิเรียกจากคนหนึ่งฝ่ายหนึ่ง ซึ่งกระทำชั่วอย่างร้ายแรงภายหลังการหมั้นกรณีตามข้อนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อมีการหมั้นแล้ว ผู้ได้รับความเสียหายคือตัวคนหนึ่งซึ่งใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นโดย เฉพาะ จึงเป็นสิทธิของผู้นั้นผู้เสียหายจะใช้สิทธิเรียกค่าทดแทนหรือไม่เช่นกันผู้อื่นแม้เป็นคู่สัญญาหมั้นก็ไม่มีสิทธิเรียกค่าทดแทนในส่วนนี้ เช่นเดียวกับในกรณี 2.1 แต่ในกรณีนี้ให้รับผิดใช้ค่าทดแทนเสมือนเป็นผู้ผิดสัญญาหมั้น ซึ่งมีบัญญัติอยู่ในมาตรา 1440 กึ่งนั้นหากเป็นค่าทดแทนในมาตรา 1440(2) ก็ไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัวคนหนึ่ง แต่เป็นความเสียหายหรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่นบิดามารดาของผู้นั้นผู้เสียหายย่อมเรียกค่าทดแทนเองได้

2.4 สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1445 และมาตรา 1446 คือสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนจากชายอื่นซึ่งได้ร่วมประเวณีกับหญิงคู่หมั้นหรือหมั้นชั้นกระทำการชำเราหรือพยายามช้หมั้นชั้นกระทำการชำเราหญิงคู่หมั้น

กรณีตามข้อนี้ เป็นเรื่องละเมิดสิทธิของชายคู่หมั้น จึงเป็นสิทธิเฉพาะตัวของชายคู่หมั้นเท่านั้น หากชายคู่หมั้นมิได้กล่าวหาเอาความจนตายไป ผู้อื่นแม้เป็นทายาทก็ไม่มีสิทธินำไปฟ้องร้องได้

สิทธิเรียกร้องทั้ง 4 ประการข้างต้นนั้นหากได้มีการรับสภาพกันไว้เป็นหนังสือแล้ว ก็ดี หรือผู้เสียหายได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้วก็ดี ซึ่งถือได้ว่าผู้เสียหายได้ดำเนินการที่จะเรียกร้องค่าทดแทนแน่นอน ทั้งนี้หากผู้เสียหายตายลง ทายาทย่อมมีสิทธิที่จะรับมรดกความค่าเงินการต่อไปได้

3. กรณีที่ไม่เป็นสิทธิเฉพาะตัวมีอยู่ประการเดียวคือ สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา 1440(2) ซึ่งเป็นค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิคามารคา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิคามารคาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้ เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและความสมควร

จากลักษณะความเสียหายตามข้อนี้ เห็นได้ว่าอาจเกิดแก่บุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวได้ ไม่ใช่ความเสียหายอันเกิดขึ้นโดยเฉพาะตัวคู่หมั้นอย่างในข้อ 2. ดังนั้นกรณีจึงไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัว บุคคลดังกล่าวในมาตรา 1440(2) ย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนความเสียหายในส่วนนี้ได้ และอาจโอนกันได้ หรือเป็นมรดกตกทอดไปยังทายาทได้ด้วย ไม่ว่าจะได้รับสภาพกันไว้เป็นหนังสือหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้วหรือไม่ก็ตาม

4. อายุความการฟ้องเรียกร้องค่าทดแทนในหมวดว่าด้วยการหมั้นทั้งหมด กฎหมายกำหนดไว้ 6 เดือนเท่านั้น

ทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิเฉพาะตัวหรือไม่ก็ตาม การนับอายุความในกรณีนี้คือสัญญาหมั้น ก็ต้องเริ่มนับแต่วันที่ผิดสัญญาหมั้นเป็นต้นไป หากเป็นกรณีตามมาตรา 1444 ต้องเริ่มนับแต่วันที่เหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายหรือหญิงคู่หมั้น อันเป็นการกระทำชั่วอย่างร้ายแรงนั้นยุติลง เพราะ

หากเหตุนี้ยังเกิดต่อเนื่องกันอยู่อายุความยอมไม่เริ่มนับ ส่วนกรณีตามมาตรา 1445 หรือมาตรา 1446 ต้องเริ่มนับแต่วันที่การร่วมประเวณีได้ยุติลง หรือนับแต่วันที่ได้มีการข่มขืนกระทำชำเรา หรือพยายามข่มขืนกระทำชำเรา

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ อายุความ 6 เดือนนั้นใช้เฉพาะในการเรียกค่าทดแทนต่าง ๆ ช่างคนเท่านั้น การฟ้องในกรณีอื่นเช่นฟ้องเรียกคืนสินสอดหรือของหมั้น ย่อมไม่อยู่ในอายุความนี้ ต้องใช้อายุความทั่วไป

บทที่ 5 สินสอด

สินสอดที่มีบัญญัติอยู่ในมาตรา 1437 วรรคสามเท่านั้น ความว่า "สินสอดเป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสชาย เรียกคืนได้"

จากความที่บัญญัติในมาตรานี้ สัญญาสินสอดหรือสินสอดจึงมีหลักเกณฑ์องค์พิจารณา
คือ

1. เป็นทรัพย์สิน
2. ใครบ้างที่จะเป็นคู่สัญญา
3. ความรับผิดชอบตามสัญญาสินสอด
4. การส่งมอบสินสอด
5. การเรียกคืนสินสอดเมื่อไม่มีการสมรส

ต่อไปนี้นี้จะกล่าวถึงแต่ละข้อโดยลำดับ

1. เป็นทรัพย์สิน ตามมาตรา 1437 วรรค 3 มีความหมายตามมาตรา 99 กังนัสิ่งของหรือสิทธิเรียกร้องใดที่ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สิน ย่อมอาจนำมาเป็นสินสอดได้
2. ใครบ้างที่จะเป็นคู่สัญญา จากความในมาตรา 1437 วรรค 3 ที่ว่าเป็นทรัพย์สินที่ฝ่ายชายให้แก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง กังนั้นผู้ที่จะเป็นคู่สัญญาในเรื่องนี้ก็คือฝ่ายชายฝ่ายหนึ่ง และบิดามารดาหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงอีกฝ่ายหนึ่ง บุคคลอื่นนอกจากนี้ย่อมไม่สามารถเข้าเป็นคู่สัญญาได้

ฝ่ายชายคงมีความหมาย เช่นเดียวกับฝ่ายชายในกรณีสัญญาหมั้น คืออาจเป็นชายเอง บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดา

สำหรับผู้รับสินสอด หมายถึงบิดามารดาหรือผู้ปกครองของหญิงเท่านั้นที่จะเป็นผู้รับสินสอดได้ แม้ตัวหญิงเองก็ไม่สามารถจะเข้าเป็นผู้ตกลงรับสินสอด หากหญิงเป็นผู้เรียกเงิน

เป็นสินสอด และฝ่ายชายได้ให้ไปเงินจำนวนนั้นยอมไม่ใช่สินสอด

ในกรณีที่ เป็นญาติผู้ใหญ่แม้จะได้อุปการะเลี้ยงดูหญิงตลอดมา หากมิได้เป็นผู้ปกครองตามกฎหมายแล้ว ก็ไม่มีสิทธิเรียกสินสอดเช่นกัน

ตัวอย่าง โจทก์ที่ 1 และที่ 2 พ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 ว่าโจทก์ที่ 1 เป็นบิดาของหญิง โจทก์ที่ 2 เป็นพี่ชายร่วมบิดามารดาของหญิงและเป็นผู้ปกครองดูแลหญิง จำเลยที่ 1 เป็นบิดาจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 2 หมั้นหญิงและจำเลยตกลงจะให้เงินสินสอด 8,000 บาท ในวันสมรส ครั้นสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จำเลยไม่ชำระ ขอให้บังคับ

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์ที่ 1 โจทก์ที่ 1 ไม่อุทธรณ์คดีเฉพาะตัวโจทก์ที่ 1 จึงยุติ ส่วนโจทก์ที่ 2 ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าโจทก์ที่ 2 ไม่ใช่บิดามารดาและไม่เป็นผู้ปกครองของหญิง ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่เห็นว่า โจทก์ที่ 2 ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกเงินสินสอดตามมาตรา 1437 วรรคท้ายได้ ที่ฎีกาว่าเป็นผู้ปกครองของหญิงตามความเป็นจริง มีอำนาจฟ้องนั้น เป็นข้ออ้างที่ไม่ชอบด้วยมาตรา 1585 (ฎีกาที่ 767/2517)

3. ความรับผิดชอบตามสัญญาสินสอด จากที่กล่าวในข้อ 2 ว่าผู้ใดบ้างที่จะเป็นคู่สัญญาสินสอดได้ ทั้งนี้เมื่อบุคคลดังกล่าวซึ่งได้ไปตกลงทำสัญญาสินสอด บุคคลนั้นย่อมต้องรับผิดชอบตามสัญญาสินสอดนั้น กรณีเช่น บิดาชายสู่ขอหญิงต่อมารดาหญิง เพื่อให้สมรสกับชายเป็นคู่สัญญาสินสอด มีหน้าที่ต้องส่งมอบเงิน 4 หมื่นบาท ซึ่งเป็นสินสอดให้แก่มารดาหญิง หากไม่ส่งมอบมารดาหญิงมีสิทธิเรียกให้ส่งมอบตามสัญญาได้ และเมื่อส่งมอบแล้วหากไม่มีการสมรสซึ่งเป็นความผิดอันเกิดแต่ฝ่ายหญิง มารดาหญิงย่อมมีความรับผิดชอบคืนสินสอดให้แก่ฝ่ายชาย เป็นต้น

ตัวอย่าง บิดามารดาชายตกลงกับมารดาผู้ปกครองหญิงจะให้สินสอด 5,000 บาท แต่ในวันแต่งงานบิดามารดาชายตกลงกับบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมายของหญิง (เป็นสามีคนก่อนของมารดาหญิงโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส) ให้สินสอดเพียง 3,000 บาท ชำระไปแล้ว ทั้งนี้ไม่ผูกพันมารดาผู้ปกครองหญิง ซึ่งเรียกให้บิดามารดาชายชำระสินสอด 5,000 บาทได้ (ฎีกาที่ 2357/2518)

4. การส่งมอบทรัพย์สินที่เป็นสินสอ ก จากมาตรา 1437 ซึ่งบัญญัติในเรื่องสินสอคว่า "สินสอคือทรัพย์สินซึ่งให้เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรส ชายเรียกคืนได้" แสดงว่า สัญญาสินสอต้องทำก่อนสมรส เมื่อไม่มีการสมรสชายจึงมีสิทธิเรียกทรัพย์สินที่เป็นสินสอคืนได้ สำหรับการส่งมอบสินสอ เนื่องจากสินสอต่างกับของหมั้น เพราะสินสอเป็นการให้เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรสเท่านั้น หากได้มีการตกลงสัญญาสินสอกันไว้ก่อนสมรสแล้ว การส่งมอบซึ่งเป็นวัตถุประสงค์แห่งนั้นจึงอาจจะกระทำเมื่อใดก็ได้แล้วแต่จะตกลงกัน ดังนั้นจึงอาจส่งมอบก่อนสมรสหรือหลังสมรสก็ได้ไม่ทำให้ขาดลักษณะของสัญญาสินสอ

5. การเรียกคืนสินสอ จากมาตรา 1437 วรรคสามตอนท้ายที่ว่า "..... ถ้าไม่มีการสมรสชายเรียกคืนได้"

ในความข้างต้น กฎหมายบัญญัติให้ชายมีสิทธิเรียกคืนได้ แสดงว่าแม้ชายจะไม่ใช้สัญญาสินสอที่มีสิทธิจะเรียกคืนสินสอได้เสมอ นอกจากตัวชายแล้วบุคคลที่จะมีสิทธิเรียกคืนสินสอคืนคือ คู่สัญญาฝ่ายชาย

กรณีที่จะก่อให้เกิดสิทธิการเรียกคืนสินสอคืนนั้น ถึงกฎหมายจะบัญญัติว่า "..... ถ้าไม่มีการสมรส ชายเรียกคืนได้" ก็ตามแต่เนื่องจากการให้สินสอคืนเพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรสทั้งกล่าวแล้ว ดังนั้นการเรียกคืนสินสอจะทำได้เมื่อไม่มีการสมรส อันเกิดจากความผิดของฝ่ายหญิงเท่านั้น ถ้ากรณีที่ไม่มีการสมรสนั้นเกิดจากความผิดของฝ่ายชายหรือชายมีส่วนผิดอยู่ด้วย เช่นนี้ ชายจะเรียกคืนสินสอคืนไม่ได้

ตัวอย่าง

1. ชายหญิงหมั้นและแต่งงานกันตามประเพณีโดยไม่ได้สนใจเรื่องจดทะเบียนสมรส ชายจะฟ้องเรียกคืนสินสอและของหมั้นคืนไม่ได้ เพราะฝ่ายชายสืบไม่สมฟ้องว่าหญิงผิดสัญญาไม่ยอมไม่จดทะเบียนสมรสด้วย (ฎีกาที่ 384/2494)

2. สมรสกันโดยไม่พูดถึงการจดทะเบียน เพราะค้างเห็นว่าไม่สำคัญ ต่อเมื่อผิดใจกันแล้วชายจึงขอจดทะเบียน หญิงไม่ยอมจดทะเบียน ชายฟ้องหญิงเรียกคืนสินสอคืนแล้ว หญิงยอมจดทะเบียน ชายไม่ยอม แสดงว่าการขอจดทะเบียนเมื่อระหว่างผิดใจกัน เป็นวิธีการที่จะกล่าวหาว่า

หญิงไม่ยอมจดทะเบียน แต่จริงต่าก็ไม่ประสงค์จะจดทะเบียนอยู่แล้ว จะว่าหญิงผิดสัญญาไม่ได้ ชายเรียกสินสอดและค่าของหมั้นคืนไม่ได้ (ฎีกาที่ 1025/2501)

ข้อสังเกตนางประการในเรื่องสินสอด

1. กฎหมายไม่ใ้มีบัญญัติว่าเพื่อตอบแทนการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองยอมให้หญิงสมรส แต่เป็นการตอบแทนการที่ตัวหญิงเองยอมสมรสกับชาย ดังนั้นการให้สินสอดจึงอาจมีได้แม้หญิงจะบรรลุนิติภาวะแล้ว

2. สัญญาสินสอดเป็นสัญญาอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นสาระสำคัญในอันที่ชายหญิงจะทำสัญญาหมั้นหรือสมรส ดังนั้นชายหญิงอาจจะทำสัญญาหมั้นหรือสมรสโดยไม่มีสินสอดก็ได้

3. สาระสำคัญอื่น ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นสินสอดได้ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว คงมีลักษณะเช่นเดียวกับลักษณะของสัญญาหมั้น เช่น เจตนาของชายหญิงที่จะสมรสกันตามกฎหมายหรือในเรื่องผลของการที่ชายหญิงไม่สนใจหรือไม่นำพาในการจดทะเบียนสมรส เป็นต้น

ตัวอย่าง ชายหญิงประกอบพิธีสมรสกันตามประเพณี และอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา โดยมีเจตนาที่จะไปจดทะเบียนสมรส ถือไม่ได้ว่าเป็นการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายเงินและทรัพย์สินที่ฝ่ายชายได้มอบให้แก่ฝ่ายหญิงไว้ จึงหาได้ให้ในฐานะเป็นสินสอดและของหมั้นตามความหมายแห่ง ป.พ.พ.มาตรา 1437 ไม่ เมื่อชายและหญิงแยกกันอยู่ ชายไม่มีสิทธิเรียกคืน (ฎีกาที่ 3557/2524)

4. เมื่อตกลงให้ทรัพย์สินอันเป็นสินสอดแล้ว แม่จะแปลงหนี้ใหม่เป็นสัญญาคู่กันบังคับกันได้

ตัวอย่าง บิดาชายตกลงให้สินสอดแก่มารดาหญิงเป็นเงิน 8,000 บาท แต่บิดาชายไม่มีเงินมา จึงตกลงยอมทำสัญญาคู่กัน และโดยที่มารดาหญิงยกเงินจำนวนนี้ให้หญิง บิดาชายจึงทำสัญญาคู่กันให้หญิงไว้ บิดาชายต้องถูกผูกพันให้ต้องรับผิดชอบตามสัญญาคู่กันมีมูลหนี้ที่ชอบด้วยกฎหมายและได้แปลงหนี้ใหม่ ต่อมาหญิงชายละเลยไม่จดทะเบียนสมรสอันจะถือว่าฝ่ายหญิงผิดสัญญาฝ่ายเดียวไม่ได้ ทั้งที่มารดาหญิงเตือนให้จดทะเบียน ชายจึงเรียกสินสอดคืนไม่ได้ หญิงเรียกเงินกู้ตามสัญญาได้ (ฎีกาที่ 878/2518)